

Mozes over de toekomst van Israël

Christenen voor Israël
21 april 2021

Dr. Mart-Jan Paul
www.mjpaul.nl

Hoor Israël! (Deut. 6:4)

<https://www.youtube.com/watch?v=wxO09BUrkMk>

Deuteronomium en de toekomst

Mozes geeft in Deuteronomium de relatie tussen God en Israël aan.
Wat verwacht hij in de toekomst?

Belang:

- 1) Hoe kunnen de profeten negatief én positief zijn over de toekomst?
- 2) Verbond: verbreking en herstel
- 3) Relatie met het NT
- 4) Wat is de blijvende positie van Israël?

Afscheidsredevoeringen van Mozes in Moab, net voordat Israël Kanaän binnentrekt. Geestelijk testament.

Speciaal: **Deut. 30:1-10**, belofte van verzamelen uit de volken en van een geestelijke vernieuwing.

Inhoud van Deuteronomium

- Deel 1: Introductie (1:1-5).
- Deel 2: Historische terugblik: Gods genade in de geschiedenis (1:6-4:43).
[Ook: dreiging ballingschap en mogelijkheid van bekering (4:25-31)]
- Deel 3: Basisbepalingen van het verbond: de tien 'woorden' en de liefde tot God (4:44-11:32).
- Deel 4: Gedetailleerde bepalingen: een programma om met God te leven in Kanaän (12-26).
- Deel 5: Sancties: zegeningen en vervloekingen van het verbond (27–30).
- Deel 6: Afscheid en opvolging van Mozes (31–34).

Datering van Deuteronomium

- Klassieke visie: uit de tijd van Mozes. Bewaard in tabernakel (31:9, 24-26). Teruggevonden tijdens de reformatie van koning Josia (2 Kon. 22-23).
- Historisch-kritische visie: het boek is pas ontstaan in de tijd van Josia (7e eeuw v.Chr.). 'Vroom bedrog'.
- Er zijn veel argumenten voor een datering in de tijd van Mozes (ca. 1400 v.Chr.), nu ook vanuit de archeologie. Overeenkomsten tussen Deuteronomium en Hethitische verdragen (ca. 1400 v.Chr.).
- **Belangrijke verschillen**:
 - God is barmhartiger dan menselijke koningen. Centraal: relatie, en herstel door offerdienst. Wel vorm, niet inhoud.
 - Oudoosterse verdragen alleen tussen mensen.

Toelichting van verschillen

- Klassiek: de Tora is het fundament, de profeten geven een uitwerking.
- Historisch-kritisch: de profeten vormen het fundament, de Tora is een later product.
- Fundamenteel: Heeft God tot Mozes gesproken? Of is dit slechts literaire inkleding? Gevolg voor toekomstverwachting!
- Binnenkort boek 'Een stem uit de hemel. Gods spreken in de Bijbel en in onze tijd'.
- Formuleringen tegen wijziging (4:2; 12:32).

Mozes' ervaringen met Israël

- Verkenneren waren ongelovig, uitgezonderd Jozua en Kaleb. Daarom 38 jaar in woestijn (h. 1).
- 'Halsstarrig' (9:6). 'U bent ongehoorzaam geweest aan de HEERE vanaf de dag dat ik u ken.' (9:24)
- 'Besnijdt dan de voorhuid van uw hart en wees niet langer halsstarrig.' (10:16; vgl. 9:6)
- 'Maar de HEERE heeft u geen hart gegeven om dat te erkennen, of ogen om te zien, of oren om te horen, tot op deze dag.' (29:3)
[NBV vertaalt te optimistisch: vandaag gegeven]
- Mozes: 'Ikzelf ken uw ongehoorzaamheid en halsstarrigheid. Zie, terwijl ik heden nog bij u in leven ben, bent u al opstandig geweest tegen de HEERE; hoeveel te meer na mijn dood!' (31:27)
- Lied als getuige. 'Doet u dit de HEERE aan, dwaas en onwijs volk?' (32:6). 'Zij hebben geofferd aan de demonen, niet aan God.' (vs. 17)

Zegeningen en vervloekingen

- Deut. 27: Ebal (rechts) en Gerizim (links) bij Sichem

- Deut. 28:1-14 – zegen in het land
- Deut. 28:15-68 – hongersnood en ziekte.
 - vs. 36: wegvoering naar ander land
 - vs. 63-64: verspreiding onder allerlei volken op aarde
 - vs. 68: terugkeer naar Egypte.

<https://nl.pinterest.com/pin/142426406944583995/>

Ballingschap als tijdelijke straf

- ‘De HEERE zal u dan overal verspreiden onder de volken’ (4:27).
Mogelijkheid van bekering. God blijft trouw aan verbond met de vaders (vs. 31).
- Deut. 30: realiteit van straf.
‘Het zal gebeuren, wanneer al deze dingen, de zegen en de vervloeking die ik u voorgehouden heb, over u komen.’ (30:1)
Mogelijkheid van bekering, terugkeer naar Kanaän. God geeft geestelijke vernieuwing.
- Ook in Lev. 26: Wanneer de Israëlieten in het land van hun vijanden zijn, en zich bekeren, zal hun onbesneden hart vernederd worden. God zal gedenken aan zijn verbond (26:40-45).

Besnijdenis van het hart

- ‘Besnijdt dan de voorhuid van uw hart en wees niet langer halsstarrig’ (10:16)
- Na bekering en terugkeer uit de ballingschap: ‘De HEERE, uw God, zal uw hart en het hart van uw nageslacht besnijden, om de HEERE, uw God, lief te hebben met heel uw hart en met heel uw ziel, zodat u leven zult.’ (30:6)
- Besnijdenis van het hart: **beeldspraak om de belemmeringen weg te doen in de toewijding aan God**. Hart: centrum van het leven. Hartoperatie nodig!
- Opdracht aan Israël => God doet het!

- <https://bijbeloptiek.weebly.com/in-de-tijd-van-het-oude-en-nieuwe-testament-de-evangelieumIn.html>

Gwen Meharg

<http://drawneartogod.com/artdetail.html?ID=20040501&art=circumcision-of-hearts>

Conclusies uit Deuteronomium

- Mozes constateert verkeerde neigingen van de Israëlieten.
- Hij doet dringende oproepen
- Hij verwacht dat vroeg of laat de straffen komen
- Wanneer de Israëlieten zich bekeren, zal God nabij zijn en een innerlijke vernieuwing schenken.
- Daardoor ontstaat een fundamentele verandering (liefhebben met hart en ziel) en zal de relatie tussen God en zijn volk opbloeien. Zegeningen.
- Dus hetzelfde volk dat een 'hartfalen' had, wordt innerlijk vernieuwd.

Salomo en Nehemia

- Salomo noemt bij de ingebruikname van de tempel de mogelijkheid dat de Israëlieten naar een vijandig land gevoerd worden en daar gaan bidden om vergeving. Laat de Heere zich dan ontfermen!
(1 Kon. 8:46-53).
- Gebed van Nehemia: ‘Denk toch aan het woord dat U uw dienaar Mozes geboden hebt: Als u ontrouw bent, zal ik u overal onder de volken verspreiden. Maar als u zich tot Mij bekeert en Mijn geboden in acht neemt en die houdt – al bevonden uw verdrevenen zich aan het einde van de hemel, vandaar zal Ik hen bijeenbrengen en hen brengen naar de plaats die Ik gekozen heb om daar Mijn Naam te laten wonen.’
(Neh. 1:8-9)

Jeremia en het nieuwe verbond

- Oproep: Besnijdt u en doe voorhuid van uw hart weg (Jer. 4:4)
- Het oor van de Israëlieten is onbesneden (6:10)
- De Israëlieten zijn onbesneden van hart (9:25).
- De zonde staat ingegrift in het hart (17:1).
- Verbond is verbroken (11:8; 22:9).

Gevolg: ballingschap en verwoesting van Jeruzalem.

Belofte: met Israël en Juda: een nieuw verbond (niet als Sinai): 'Ik zal mijn Tora in hun binnenste geven en zal die in hun hart schrijven. Ik zal hun tot een God zijn en zij zullen Mij tot een volk zijn.' Allen zullen Hem kennen (31:31-34).

'Ik zal een eeuwig verbond met hen sluiten ... en Ik zal Mijn vreze (ontzag) in hun hart geven, zodat zij van Mij niet afwijken.' (32:39-40)

Ezechiël

- God belooft terugkeer uit de ballingschap. 'Ik zal hun één hart geven en een nieuwe geest in uw binnenste geven. Ik zal het hart van steen uit hun vlees wegdoen en hun een **hart van vlees** geven, zodat zij in Mijn verordeningen gaan en Mijn bepalingen in acht nemen die die houden.' (11:17-20)
- Terugkeer uit ballingschap. 'Ik zal rein water op u sprenkelen en u zult rein worden. Dan zal Ik u **een nieuw hart geven en een nieuwe geest** in uw binnenste geven... Ik zal **Mijn Geest** in uw binnenste geven. Ik zal maken dat u in Mijn verordeningen wandelt.' (36:24-28)
- Visioen van de beenderen: eerst komen die bij elkaar en ontstaat een lichaam. Daarna komt de Geest en gaan de lichamen leven. Betekenis: terugkeer naar eigen land + aanwezigheid van Gods Geest (37:1-14).

<https://artandtheology.org/2016/05/10/dry-bones-by-rebekah-osborn/>

Patroon

- Ongehoorzaamheid bij het volk. Gevolg: straf, ballingschap.
- Bekering
- Gods is genadig: terugkeer + innerlijke vernieuwing.

- De relatie blijft, ook tijdens de straf.
- Is alles voorwaardelijk en afhankelijk van Israël?
- Door alles heen steeds weer perspectief van redding en heil.

- Bij profeten: niet zomaar een paar losse heilsprofetieën na veel dreiging, maar fundamentele samenhang in verbondsrelatie.

Bekering in het Jodendom

- Rabbijn S. Ph. de Vries, *Joodse riten en symbolen* (1927): 'Aan het weder wekken van het bewustzijn onzer zondigheid, onzer behoefte aan Gods genade en vergiffenis, zijn de eerste tien dagen van het nieuwe jaar gewijd.'
- De Grote Verzoendag is bedoeld voor volle inkeer in zichzelf. 'Zie uw daden na. Toets uw woorden. Peil uw gedachten. En oordeel. Niet of ge zelf tevreden zijt, niet of een ander u toejuicht of verguist. Maar neem de maatstaf van God en Zijn Wil en vraag of Hij tevreden kan zijn. Wees u een streng rechter. Ge komt te kort. Ge kunt voor de Rechterstoel van God niet standhouden. Laat het u niet verontrusten of ontmoedigen en u daarom misschien liever de eigen ogen half of heel voor uw feilen doen sluiten. Als ge slechts waar wilt zijn en eerlijk en streng en onverbiddelijk en zien wilt en niet verschonen, dan moogt ge ook als zondig wezen voor de Rechter verschijnen. Want die Rechter is immers ook uw Vader. Een Vader, Wiens liefde nooit is uitgeput en Wiens genade ook in eeuwigheid niet eindigt.'
- Gebed: Vader wij hebben gezondigd, wees ons genadig. (78-82)

Geduchte dagen

- Rabbijn Jonathan Sacks schreef over de tien geduchte dagen als ‘het heilige der heiligen in de Joodse tijd’.
- ‘Het is alsof de wereld een rechtszaal is geworden. God is de rechter. De sjofar kondigt de opening van het proces aan. Het kan een ervaring zijn die ons leven verandert. We moeten ons de meest wezenlijke vragen stellen: Wie ben ik? Waarom ben ik hier? Hoe moet ik leven? Hoe heb ik geleefd, tot nu toe? Hoe gebruikte ik Gods grootste geschenk: de tijd? Wie heb ik onrecht gedaan; hoe kan ik het rechtzetten? Waar heb ik gefaald; hoe kan ik het te boven komen? Wat in mijn leven is gebroken en behoeft herstel? Wat voor hoofdstuk wil ik schrijven in het boek des levens?’
- Conclusie: ook in het Jodendom verootmoediging, leven van Gods genade. Niet zoals christenen nogal eens denken: op grond van wetsonderhouding.

The Koren Rosh Hashana Mahzor, pag. x.

Terugkeer uit ballingschap in OT

- De terugkeer van de Joden uit de Babylonische ballingschap vanaf 538 v.Chr. toont dat God trouw is aan de belofte in Deut. 30:1-10. Er is enige bekering, want de afgoderij van de periode voor de ballingschap blijft achterwege. Toch is die terugkeer en bekering nog niet volledig, want:
 - a) De teruggekeerden kregen alleen de provincie Jehud, niet het gehele land.
 - b) De circa 50.000 teruggekeerden (Ezra 2:64-65) vormden slechts een deel van de verstrooiden.
 - c) Het koningschap van David werd nog niet hersteld.
 - d) De blijvende gehoorzaamheid en de algehele innerlijke vernieuwing van het volk bleven uit.

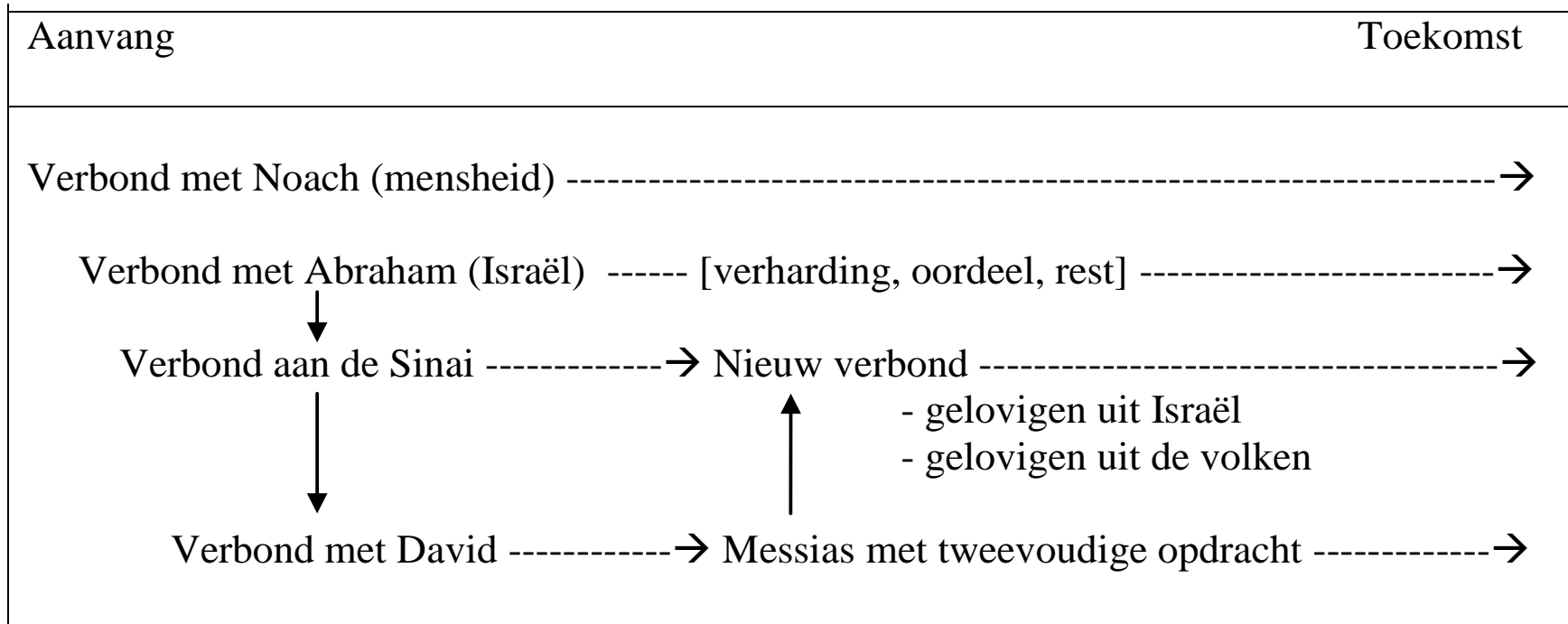
Toekomst van Israël in NT

- Lofzang van Maria en van Zacharias: koningschap, troon van David.
- Matth. 23:37-39: eerst verwoesting, daarna 'Gezegend is Hij, die komt in de Naam des Heeren!'
- Luk. 21:24 Jeruzalem en de tijden der heidenen.
- Hand. 1:6 Wanneer wordt het Koninkrijk aan Israël opgericht?
- Matt. 19:28 De discipelen op 12 tronen om te regeren over Israël.
- Hand. 3:19-21 Na bekering 'tijden van verkwikking ... de tijden waarin alle dingen worden hersteld, waarover God gesproken heeft bij monde van al Zijn heilige profeten.'
- Rom. 9:4 'Zij zijn Israëlieten; voor hen geldt de aanneming tot kinderen en de heerlijkheid en de verbonden en de wetgeving en de eredienst en de beloften.'
- Rom. 11 Olijfboom en takken. 'En zo zal heel Israël zalig worden' (vs. 25). Na ongehoorzaamheid ontvangen ze ontferming (vs. 31).

Verschillende Israëlvizies

- 1) De klassieke **vervangingstheologie**: de kerk uit Jood en heiden heeft vanaf het NT de plaats ingenomen van het ongelovige volk. Het volk Israël niet langer uitverkoren, maar ondergaat oordelen. De beloften in het OT gelden de christelijke kerk/gemeente.
- 2) Een hedendaagse variant op deze visie is **vervullings-theologie**. Het oude volk Israël en de nieuwe gelovigen uit de volken vormen samen de kerk en zij vervullen samen de oude beloften.
- 3) **Tweewegenleer**. Deze vrijzinnige visie meent dat er twee wegen tot God zijn, elk met een eigen geloof. Er zijn ook twee volken van God.
- 4) **Gods beloften gelden nog steeds** het oude verbondsvolk, al is het nu ongelovig; in de toekomst zal er bekering komen, het geloof in Jezus als Messias.

Israël houdt speciale positie

Het nieuwe verbond vervangt het voorwaardelijke verbond aan de Sinai, niet het verbond met Abraham (zie ook 2 Kor. 3 en Heb. 8).

Relatie is meer dan verbond

- God spreekt met mensen en gaat soms een bijzondere relatie aan.
- Soms bevestiging van die relatie met een verbond.
- Verbreking van de verbondsbepalingen levert straf op, maar geen einde aan de relatie.
- Gods trouw blijkt in Deut. 30:1-10 (waar maar liefst 12 x 'uw God' staat)
- Profetieën over een rest die behouden zal worden (o.a. Jes. 7:3; 11:11,16; 46:4).
- In de calvinistische dogmatische bezinning: het genadeverbond als overkoepelend begrip van Gods omgang met mensen.

Christus en de verbonden

- Jezus: Niet gekomen om de Tora af te schaffen, maar om te vervullen (= op hoger plan te brengen). (Matt. 5:17)
- Hij maakte een aanvang met het nieuwe verbond tijdens instelling van het Avondmaal. (Luk. 22:20)
- Hij maakt door lijden, sterven en opstanding de genade van God en de uitvoering van de beloften mogelijk (Middelaar).
- 'Immers, zovele beloften van God als er zijn, die zijn in Hem ja en in Hem amen.' (2 Kor. 1:20)
- Beloften uit OT blijven geldig. Rom. 9: 'Zij zijn immers Israëlieten; voor hen geldt de aanneming tot kinderen en de heerlijkheid en de verbonden en de wetgeving en de beloften.' (vs. 4)
- Dus niet: Christus is hoofd van het verbond en in Hem zijn alle beloften vervuld.

Toepassing voor Israël nu

- De algemene regel ook van toepassing op de situatie van het Joodse volk na de verwoesting van de tempel in het jaar 70. Jeruzalem werd verwoest (opnieuw in het jaar 135) en de Joden werden verstrooid over de gehele aarde. Is dit het einde?
- Ezechiël: eerst bijeen vergaderen daarna leven (Ezech. 37). Isaac da Costa verwachtte in de 19e eeuw dat zijn volk onbekeerd naar het land zou terugkeren en pas daarna de werking van Gods Geest zou ervaren.
- De huidige staat Israël is nog niet de volledige vervulling van de verwachting van Mozes en de profeten.

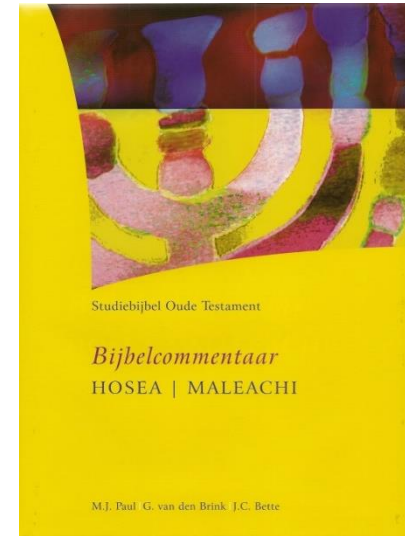
Voor christenen

- a) Genade staat voorop, maar ook wij worden geoordeeld naar ons daden, goed of fout.
- b) Trekt God zich terug uit onze maatschappij?
- c) Belang om ons leven te onderzoeken (vgl. Ps. 139:23)
- Vb. Kolonialisme, slavernij, houding tegenover het Joodse volk, omgang met Gods schepping.
- Vergeeft God toch wel? Op allerlei plaatsen in de Bijbel, ook hier in Deut. 30, wordt aangewezen wat de beste benadering is: schuldbelijdenis, verootmoediging, en dan dus ook daadwerkelijke verandering van gedrag.

Israëlvisie is belangrijk

- Uitleg van honderden Bijbelgedeelten, o.a. omgaan met onvervulde profetieën. Ook uitleg en zingen van Psalmen (over Jeruzalem, Israël, Gods regering).
- Relatie tussen de verbonden en de verhouding tussen OT en NT.
- Opmerken van Gods hand in de geschiedenis.
- Toekomstverwachting. Welke hoop hebben wij voor deze wereld? Pessimisme vanwege neergang in de geschiedenis? Of positief, doordat de bekering Israël tot een grote zegen voor de volken zal zijn (Rom. 11:15)?
- Ons getuigenis (in woord en daad) t.o.v. het Joodse volk. Zegenen en zelf gezegend worden?!

Enige literatuur

M.J. Paul, *Het nieuwe verbond*, 2013. Te downloaden via <https://mjpaul.nl/2013-het-nieuwe-verbond/>

M.J. Paul, 'Tijden van wederoprichting. Petrus' toespraak in Handelingen 3:19-21', in M.C. Mulder en A. Noordegraaf, *Hoop voor Israël*, 2007, 80-102. <https://mjpaul.nl/2007-tijden-van-wederoprichting-hand-3/>

M.J. Paul e.a., *Bijbelcommentaar Hosea – Maleachi*, 2015 (en de andere delen) (o.a. het 'overblijfsel'). www.studiebijbel.nl